

Žalm 10,4 *Svévolník ve zpupném hněvu říká: „Bůh nic nevypátrá, Bůh tu není.“*

Slovo ateismus má svůj původ v řečtině. Předpona „a“ znamená „ne“ a slovo „*theos*“ znamená „Bůh“. Ateismus je, jak všichni víme, popírání Boha. Můj učitel řečtiny a velký kazatelský vzor – již zesnulý doc. Ján Grešo – rozlišoval ateismus teoretický a ateismus praktický.

Teoretický ateismus popírá Boha slovy, tvrzením, že neexistuje, že je pouhým výmyslem člověka. Kdežto zastánci praktického ateismu mohou Boha slovy klidně uznávat, ale žijí tak, jako kdyby Bůh nebyl. Křesťan se musí vyrovnávat s oběma typy ateismu.

S teoretickým ateismem se nejčastěji setkáváme v rozhovorech s tzv. nevěřícími lidmi. Rád bych komentoval jednu opakující se výtku teoretického ateismu: Bůh neexistuje, protože kdyby existoval, nebylo by ve světě zlo.

To tvrdil již kolem r. 300 před Kristem řecký filozof Epikúros. Uvažoval následovně: *Chce-li Bůh zabránit zlu, ale nedokáže to, není všemohoucí. Dokáže-li Bůh zabránit zlu, ale nechce to udělat, pak je nejspíš zlomyslný. Ale dokáže-li Bůh zabránit zlu a chce tak činit, odkud se bere zlo?*

V 17. století pronesl francouzský filozof Pierre Bayle (pijér bel) tento přísný soud: *Bůh, který mohl stvořit svět, v němž by bývalo bylo o něco méně zločinů a neštěstí, než kolik se v něm aktuálně vyskytuje, ale neučinil tak, je, zdá se, obrovský zločinec.* Těžké otázky, vidíte?

Bůh měl jistě své důvody, proč stvořil svět tak, jak ho stvořil. Dostaneme se k nim za chvíli. Ovšem nerad bych nechal bez komentáře výhradu ohledně toho, jaké by údajně mělo být Boží stvoření, aby obstálo při „výstupní kontrole“ člověka.

1. Je třeba říci, že Bůh byl v rozhodování o tom, jaký svět stvoří, úplně svobodný. I kdyby se rozhodl, že svět, který stvoří, nebude ten nejlepší ze všech možných světů, mohl se tak rozhodnout.

2. Bůh není povinen stvořit svět, který by odpovídal nějaké předem určené úrovni dobra. Neexistuje žádný etický kodex, kterým by se Bůh musel při stvoření světa řídit.

3. Ten nejlepší ze všech možných stvořených světů může existovat jen díky osobě a díle Ježíše Krista, který uskutečňuje nové stvoření, díky němuž se stvořený svět proměňuje v Království Boží.

Bůh mohl stvořit svět, v němž by nebylo utrpení ani zlo. Ale v tomto světě by nemohla být ani svoboda, ani kreativita, ani pluralita v takové míře, jakou ji zakoušíme.

Jestliže jsou koleje položené po Nádražní ulici, jaký smysl by mělo děkovat (na konci jízdy) řidiči tramvaje a vyjadřovat mu uznání za to, že při své jízdě statečně odolal pokušení a neodbočil, sem k nám, na Husovo náměstí? On tuto možnost ani neměl.

Může-li se člověk rozhodnout pouze pro dobro, protože jiná volba se v nabídce nevyskytuje, bude nás nadále dojímat něčí laskavost, soucit, vděčnost, statečnost nebo trpělivost? Ne, podobně jako se zvířata řídí pudy, by takový člověk jednal podle předem naprogramovaných ctností.

Ale cožpak nějaký pejskař pochválí svého čtyřnohého přítele za to, že se mu poté, co zavětrí fenu, vytrhne z vodítka a peláší za ní? Naopak, když se mu podaří jej konečně chytit, bude se na něj nejspíš zlobit a na příští procházce již bude pejsek s obojkem, který jej v případě, že bude chtít uposlechnout volání přírody, pořádně přiškrtí. To, co se odehrává v říši zvířat, nelze aplikovat na Boha ve snaze vylepšit, nebo jak říká mládež, „vytunit“ člověka.

Kdyby Bůh odňal člověku možnost svobodné volby, jako prevenci před zlem, kterého by se mohl dopustit, jaká by pak byla hodnota vědomého a chtěného přiklonění se k dobru, spravedlnosti, pravdě? Nutně omezená, redukováná.

A nyní dovolte pár slov k praktickému ateismu. S ním se křesťan setkává ještě častěji než s teoretickým, neboť se nachází v církvi, a dokonce i v něm samém.

Také žalm, který jsme četli na začátku kázání, hovoří o praktickém ateismu. Ostatně, v prostředí izraelského národa, kde tento žalm vznikl, by v té době ani nikoho nenapadlo tvrdit, že Bůh neexistuje. Proto svévolník neříká: *Bůh (vůbec) není*, pouze konstatuje: *Bůh tu není*.

A tomuto jeho, řekněme, lokálnímu ateismu odpovídá i praktický život. Charakterizují ho tyto znaky: je zpupný, vymýšlí pikle, jeho chvála se týká nízkých záležitostí, soptí proti druhým lidem, zneužívá svou řeč ke zlému a svou sílu proti slabším.

O zdegenerované podobě víry vyprávěl také Ježíš v podobenství o zlých vinařích. Jejich drzost spolu s agresivním jednáním graduje a vrcholí vraždou. Vše nasvědčuje tomu, že postupně zcela ztratili soudnost a domnívali se, že si ve své bohorovnosti mohou dovolit prakticky cokoli. Stejně jako kdysi starozákonní svévolník i oni nyní převrátili teologii vzhůru nohama a vyznávali její opak: *Bůh nic nevypátrá, Bůh tu není, Bůh vše zapomíná, skryl svou tvář, nikdy nic neuvidí*.

Jeden z románových hrdinů Dostojevského řekl: Není-li Bůh, je vše dovoleno.

Před chvílí zaznělo, že praktický ateismus se vyskytuje mezi křesťany, a dokonce v nás samých. Co jsem tím myslel? Jedná se o životní styl, v němž je Pán Bůh odsunut na vedlejší kolej a ke slovu se v každodenním životě dostává jen zřídka. Navíc, jestliže řekne něco nepohodlného, je hned umlčen.

Mnozí lidé se přiklonili k teoretickému ateismu právě z toho důvodu, že se v církvi nebo u křesťanů setkali s praktickým ateismem. Řekli si: *jestliže víra v Boha u tohoto křesťana, u těchto křesťanů nevede k žádným praktickým důsledkům v jejich životě, pak mi jejich Bůh nic neříká*.

Ovšem Bůh, který je vytlačený na vedlejší kolej, Bůh, jehož hlas můžeme umlčet, protože je pro nás nepohodlný, není pravým Bohem. Jestliže se naše víra k někomu takovému obrací, pak se velmi přibližuje praktickému ateismu.

Bible je realistická kniha, která nezavírá oči před zlem, naopak, vykresluje zlo v jeho nejdrastičtějších rysech. Navzdory tomu vždy znovu a neúnavně dosvědčuje víru v konečné Boží vítězství.

K této víře patří jistota, že Bůh mě/nás mocně drží ve svých rukou a spolu se mnou i církev. Bez ohledu na to, čím procházím/procházíme, nás nepochybně dovede až k vyznačenému cíli.

Připomeňme si, jak končí Žalm 10. Nacházíme v něm úžasné vyznání víry. Dovolme každému výroku, aby v nás několik vteřin rezonoval:

Bože, ty vidíš trápení a hoře – někdy se nám zdá, že trpíme zcela izolovaní, aniž by to naše okolí nějak registrovalo nebo zajímalo. Bůh nás vidí.

Shlédneš a vše vezmeš do svých rukou – existují věci, které nemáme komu svěřit, protože všichni mají dost starostí s tím, co sami nesou. Boží ruce jsou prázdné.

Bezbranný se spoléhá na tebe, sirotkovi poskytuješ pomoc – Boží pomoc se netýká jen privilegovaných. Bůh pomáhá i těm, kteří nikde jinde oporu nenalezli.

Tužbu pokorných vyslycháš, Hospodine, jejich srdce posiluješ, máš pozorné ucho – kolikrát se u lidí setkáváme s neschopností naslouchat. Boží ucho je pozorné.

zjednáš právo sirotkovi, právo zdeptanému; člověk na zemi už nebude vzbuzovat strach – existují věci, kterých se obáváme, strach z člověka by k nim patřit určitě neměl.

Drahé sestry a bratři, jestliže v našem životě budou viditelné stopy víry v Boha, může to být i pro ty, kteří v něj nevěří, signál, že se v životním příběhu křesťanů přeci jen může nacházet něco, co by mohlo být důležité a přinést odpovědi, řešení či dokonce spásu také pro jejich život.